

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ HÂKİMLER VE SAVCILAR İÇİN MESLEK İÇİ EĞİTİM SETİ

13

Kaynakça

TÜRK YARGISININ İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDA KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

AVRUPA BİRLİĞİ - AVRUPA KONSEYİ ORTAK PROJESİ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

STRENGTHENING THE CAPACITY OF THE TURKISH JUDICIARY ON FREEDOM OF EXPRESSION

EUROPEAN UNION – COUNCIL OF EUROPE JOINT PROJECT

2 ÖNERİLEN KİTAPLAR

8 ON-LINE KAYNAKLAR

11 ULUSLARARASI VE ULUSAL NORMATİF

ÇERÇEVE: YARGI EĞİTİMİ

11	Yargı Mensuplarına Yönelik Eğitimin Önemi	14	Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı
11	Yargı Bağımsızlığına dair BM'nin Temel İlkeleri	14	Açıklayıcı Bilgi Notu
11	Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Rolü Hakkında Üye Devletlere Yönelik R (94) 12 Sayılı Tavsiye Kararı	14	4 No.lu Görüş
11	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş	15	Meslek İçi Eğitim
11	Hâkimlerin Eğitimine İlişkin Düzenlemeler	15	Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı
11	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 1 No.lu Görüş	15	Açıklayıcı Bilgi Notu
11	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş	16	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş
12	Eğitimden Sorumlu Makam	17	Eğitimin Etkililiği
12	Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı	17	Üniversite Eğitiminde ve Mesleki Eğitimde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne İlişkin Üye Ülkelere Yönelik Avrupa Konseyinin (2004)4 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı
12	Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Üye Devletlere Yönelik (2010) 12 Sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı	17	Üniversite Eğitim ve Mesleki Eğitimin Etkililiği
12	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş	17	Değerlendirme
13	Eğitim Yöntemleri	17	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş
13	Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Üye Devletlere Yönelik (2010) 12 Sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı	18	Avrupa'da Hâkimlerin Eğitimi
13	Açıklayıcı Bilgi Notu	18	Üniversite Eğitiminde ve Mesleki Eğitimde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne İlişkin Üye Ülkelere Yönelik Avrupa Konseyi'nin (2004)4 Sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı
14	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş	18	Mesleki Eğitim
14	Meslek Öncesi Eğitim	19	Hâkimlerin Avrupa Hukuku Eğitimi
		19	Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

ÖNERİLEN KİTAPLAR

- Abdullah Güzel. *Cevap ve Düzeltme Hakkı*. Adalet Yayınevi, Ankara. 2010.
- Adnan Küçük. *İfade Hürriyetinin Unsurları*. Ankara, Liberte Yayınları. 2003.
- Ahmet Çiftci, Sevinç Kırıl. *İçtihatlı Türk Basın-Yayın Mevzuatı*. Adalet Yayınevi. 2014.
- Ahmet, Danışman. *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri, Devletin Basın Karşısındaki Aktif Tutumu*. 1982 (<http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/111.pdf>).
- Ahmet Gökçen. *Düşünce Özgürlüğü, Kapsamı, Sınırlandırılması ve 5237 Sayılı TCK'nın Getirdiği Düzenlemeler, Üçüncü Yılında Yeni Ceza Adalet Sistemi*. Ankara. 2009.
- Ahmet Gökçen. *Halkı Kin ve Düşmanlığa Açıkça Tahrik Cürmü*. Liberal Düşünce, Ankara. 2001.
- Ahmet İnam. *Düşünce Özgürlüğünden Özgür ve Özgürleştirici Düşünceye*. İstanbul. 1998.
- Ahmet Kılıçoğlu, M. Şeref. *Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk*. Turhan Kitabevi, Ankara. 2008.
- Alexander Larry. *İfade Özgürlüğü Hakkı Var mı?*. Ankara. 2006.
- Ali Akkurt. *Basın Özgürlüğünün Kapsamı ve Sınırları*. Adalet. 2014.
- Ali İşgören. *Avrupa Birliği Sürecinde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Özgürlüğü*. Seçkin, Ankara. 2011.
- Ali İşgören. *Türk Hukukunda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri*. Seçkin, Ankara. 2011.
- Ali Karagülmez. *Bilişim Suçları ve Soruşturma-Kovuşturma Evreleri*. Seçkin Yayınevi. 2014.
- Ali Okumuş. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de İfade Hürriyeti*. Adalet, Ankara. 2007.
- Ali Parlar, Meltem Banko. *Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar*. Adalet Yayınevi. 2014.
- Almador Raphael Cohen. *İfade, Medya ve Etik İfade Özgürlüğünün Sınırları*. Ankara. 2002.
- Alpkaya Gökçen, Altıparmak Kerem, Amouroux Arnaud, Arslan Zühtü, Badse Christoffer, Başkaya Fikret, Bilgen Ayhan, Can Osman, Erdoğan Mustafa, İlkiz Fikret, Korkut Levent, Pech Laurent, Redmond Sophie, Sancar Türkan, Yurdatapan Şanar. *İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye*. İstanbul. 2007.
- Artun Avcı. *Türkiye'de İnternet ve İfade Özgürlüğü*. Legal, İstanbul. 2013.
- Avcı Kemal. *Türkiye'de Düşünceyi İfade ve Basın Özgürlüğü Sorunları Üzerine Bir İnceleme (1980-1995 Dönemi Düşünceyi İfade ve Basın Özgürlüğü Sorunları -Suçlar, Cezalar ve Suçlular-)*. Ankara. 1998.
- Avrupa Konseyi. *İfade Özgürlüğü, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanı Nicolas Bratza'ya İthafen Kaleme Alınmış Makaleler*. 2016.
- Aydın Öykü Didem. *Üç Demokraside Düşünce Özgürlüğü ve Ceza Hukuku 1: Amerika Birleşik Devletleri*. Ankara. 2004.
- Ayfer Akdemir Çalışır, Kurtuluş Tayanç Çalışır. *Teoride ve Pratikte Hakaret Suçları*. Adalet Yayınevi. 2013.
- Ayhan Beydoğan. *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türk Hukukunda Siyasi İfade Hürriyeti*. Liberte, Ankara. 2003.
- Ayhan Bilgen. *Güvenlik-Özgürlük: Yanlış Bir Denklem, İfade Özgürlüğü, İlkeler ve Türkiye*. İletişim Yayınları, İstanbul. 1. Baskı. 2007. s.173.

- Hacı Ali Özhan, Bekir Berat Özipek (yay. haz.). *Yargıtay Kararlarında İfade Hürriyeti*. Liberte, Ankara. 2003.
- Ayhan Bozlak. *Anayasa Ek 4. Madde Kapsamında ABD Hukuku'nda Özel Hayatın Gizliliği Hakkının Korunması*. Beta Yayınları. 2015.
- Aykut Ersan. *Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı*. Oniki Levha Yay. 2013.
- Banu Baybars Hawks. *Terör Olaylarının Basın Özgürlüğüne Etkileri: ABD ve Türkiye Örneği*. İÜİY. İstanbul. 2002.
- Barış Günaydın. *İnternet Yayıncılığı ve İfade Özgürlüğü 5651 Sayılı Kanun ve İlgili Mevzuat*. Adalet. 2010.
- Baykan Metin. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Basın Özgürlüğü*. Adalet Yayınevi, Ankara. 2011.
- Bekir Berat, Özipek. *Teorik ve Pratik Boyutlarıyla İfade Özgürlüğü*. Ankara. 2003.
- Bekir Özgen. *Düşünce Özgürlüğü ve Laiklik*. İstanbul. 1995.
- Benan Molu / Esra, Demir Gürsel / Gülşah, Kurt / Hülya, Dinçer / Zeynep, Kıvılcım. *Üniversitelerde Disiplin Soruşturmaları: Öğrencilerin İfade ve Örgütlenme Özgürlüğü, 1. Baskı*. On İki Levha Yayıncılık. 2013.
- Bilal Kartal. *Aykırı Düşünceler, Kişilik Haklarına Yönelik Tazminat Davalarında Karşı Oylarım (Basın ve Basın Davaları Hakkında Açıklamalar)*. Turhan Kitabevi, Ankara. 2010.
- Burhan Kuzu. "Anayasamızda Düşünce ve Düşünceleri Açıklama Hürriyeti". *Yeni Türkiye Dergisi*, No: 22. Ankara. 1998.
- Bülent Tanör. *Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası*. Öncü Kitabevi. 1969.
- Bülent Tanör. *TCK 142. Madde: Düşünce Özgürlüğü ve Uygulama*. İstanbul. 1979.
- Bülent Tanör. *Türkiye'de Düşünce Özgürlüğüne İlişkin Hukuk Politikaları*. İstanbul. 1998.
- Bülent Uygun. *Türkiye'de İfade Özgürlüğü*. İstanbul. 2009.
- Can Azer. *Bilgi Edinme Hakkı*. Yetkin Yayınları. 2010.
- Coşkun Ongun. *Yayın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali*. Legal. 2013.
- Coşkun Ongun. *Yargı Kararları Işığında Medya Hukuku*. Legal. 2010.
- Çetin Özek, Oral Çalışlar, Süheyl Batum, Zafer Üskül. *Düşünce ve İfade Özgürlüğü*. Ankara. 1996.
- Çetin Özek. *Türk Basın Hukuku*. İstanbul. 1978.
- Dilara Yüzer. *1982 Anayasası'nda Basın Özgürlüğü Karşısında Kişilik Hakkı ve Korunması*. Yetkin. 2013.
- Doğan Bülent Belli. *Basın Yolu ile Kişilik Hakkına Saldırlardan Doğan Hukuki Sorumluluk*. Yetkin Yayınları. 2008.
- Doğu Ergil. *Demokratik ve Katılımcı Yönetimin Ön Koşulu Olarak İfade Özgürlüğü*. İstanbul. 2009.
- Donna Gomian ve David Harris. *Düşünce, İnanç, Vicdan ve İfade Özgürlüğü*. çev. Orhan Kemal Cengiz. İstanbul. 1998.
- Dülger Murat Volkan. "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde Düşünce Özgürlüğü". Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı. Haziran 2004. İstanbul.

- Emek Çaylı, Gülsüm Depeli. *İfade Özgürlüğünün On yılı 2001-2011*. Bia. İstanbul. 2012.
- Emine Ülker Tarhan. *Yeni Türk Ceza Yasası'nda Tehdit ve Hakaret Suçları*. Yetkin Yayınları. 2007.
- Erhan Tanju. *AlHM Kararı Işığında İfade ve Basın Özgürlüğü*. Seçkin Yayınevi. 2013.
- Erol Çetin. *Basın Hukuku*. Seçkin Yayıncılık, Ankara. 2007.
- Esra Atalay. *Türkiye'de Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Özgürlüğü*. DEÜHF, İzmir. 1995.
- Ferhat Yıldız. *Türk Anayasa Hukukunda Basın Özgürlüğü*. Adalet, Ankara. 2013.
- Feyyaz Gölcüklü. *Avrupa İnsan Hakları Divanında Söz ve İfade Hürriyeti*. Ankara. 1980.
- Frederick Schauer. *İfade Özgürlüğü Felsefi Bir İnceleme*. çev. M. Bahattin Seçilmişoğlu. Ankara. 2002.
- Habip Oğuz. *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*. Adalet Yayınevi.
- Hacı Ali Özhan, Bekir Berat Özipek. *Yargıtay Kararlarında İfade Hürriyeti*. Ankara. 2003.
- Halid Özkan. *Bilişim Hukuku Mevzuatı: Sorularla - Açıklamalı, İçtihatlı*. 2015.
- Hamdi Yaver Aktan, Levent Ünsal. *Gündem Oluşturan Yargı Kararlarında Lakilik ve İfade Özgürlüğü*. Adalet Yayınevi, Ankara. 2009.
- Hande Seher Demir. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Türkiye'de Din ve Vicdan Özgürlüğü*. Adalet Yayınevi. 2011.
- Harold Joseph, Laski. *Düşünce Özgürlüğü*. İstanbul. 1966.
- Hasan Sınar. *Türk Ceza Adalet Sisteminin Basın Özgürlüğü Yönünden Yarattığı Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*. On İki Levha. 2012.
- Hayrettin Ökçesiz. "Özgür Düşünmenin Hukuk ve Devlet Felsefesi". *Düşünce Özgürlüğü*, İstanbul. 1998.
- Hüseyin Çakır, Mehmet Serkan Kılıç. *Güncel Tehdit: Siber Suçlar*. Seçkin Yayınevi. 2014.
- Hüseyin Hatemi. *Düşünce Özgürlüğünün İlahi-Tabii Hukukta Temellendirilmesi ve Kavramsal Sınırları*. İstanbul. 1995.
- İbrahim Kaboğlu. "Düşünce Özgürlüğü (Avrupa Ölçütleri ve Türkiye)". İHY, c.15. 1993.
- İbrahim Kaboğlu. "İfade Özgürlüğünün Siyasi Partilerce Kullanımının Sınırları". *Anayasa Yargısı Dergisi*. s.75.1999.
- İbrahim Kaboğlu. *Özgürlükler Hukuku, İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı*. 2013.
- İbrahim Kaboğlu. Pozitif Anayasa Hukukunda Düşünce Özgürlüğünün Sınırları. *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi Yayınları*: 3. İstanbul. 1998.
- İbrahim Şahbaz. *Karşılaştırmalı Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü*. Ankara. 2007.
- İlhan Bulut. *İfade Özgürlüğü Sorunu Olarak Nefret Söylemi*. 2015.
- İhsan Dağı, Metin Toprak. *Türkiye'de İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü*. Ankara. 2003.
- İlkiz Fikret. *İfade Özgürlüğü ve Yeni Basın Yasası, İfade Özgürlüğü, İlkeler ve Türkiye*. İletişim Yayınları. 1. Baskı. 2007. İstanbul.
- Ioanna Kuçuradi. "Düşünce Özgürlüğü Nedir Acaba?". İstanbul. 1998.

- Ioanna Kuçuradi. "İnsan Haklarının Felsefi Temelleri". Ankara. 1982.
- İzzet Özgenç. *Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü ve Ceza Hukuku*. Diyarbakır. 1998.
- Jean Morange. *İfade Özgürlüğünün Hukuki Esaslar*. İstanbul. 1998.
- John Bagnell Bury. *Düşünme ve Konuşma Özgürlüğü*. Sayfa Yayınları. 2011.
- Kerem Altıparmak. *Kutsal Değerler Üzerine Tezler ve İfade Özgürlüğü: Toplu Bir Cevap, İfade Özgürlüğü, İlkeler ve Türkiye*. İletişim Yayınları. 1. Baskı. 2007. İstanbul.
- Kılıçoğlu Prof. Dr. Ahmet M. Şeref. *Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuki Sorumluluk*. Ankara. 2013.
- Klaus Finkelburg. *Demokraside İfade Özgürlüğü-Düşünce Özgürlüğü*. İstanbul. 1998.
- M. Emin Değer. *Düşünce Özgürlüğü Çıkmazı*. İstanbul. 1995.
- M. S. Gemalmaz/H. B., Gemalmaz. *Ulusüstü İnsan Hakları Standartları Işığında Türkiye'de Bilgi Edinme Düşünce-İfade ve İletişim Mevzuatı*. İstanbul. 2004.
- Macovei Monica. *İfade Özgürlüğü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. Maddesi'nin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz - İnsan Hakları El Kitapları, No. 2*. Ankara. 2003.
- Mehmet Bedii Kaya. *Teknik ve Hukuki Boyutlarıyla İnternete Erişimin Engellenmesi*. On İki Levha Yayıncılık. 2010.
- Mehmet Murat Yardımcı. *ABD Hukuku, AİHM İçtihatları ve Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi*.
- Metin Baykan. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Basın Özgürlüğü*. Adalet Yayınevi. Ankara. 2011.
- Metin Kayaçağlayan. *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. Maddesi Çerçevesinde İfade Hürriyeti ve 1982 Anayasası*. Ankara. 2001.
- Muammer Aksoy. *Türkiye'de Düşünce Özgürlüğü*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara. 1970.
- Murat Aydın. *TCK'nın Genel Hükümleri Açısından Basın Suçlarında Sorumluluk*. Adalet Yayınevi, Ankara. 2010.
- Murat Volkan Dülger. *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*. Seçkin Yayıncılık. 2014.
- Mustafa Erdoğan. *Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğü: Özgürlükçü Bir Perspektif, Teorik ve Pratik Boyutlarıyla İfade Özgürlüğü*. Ankara. 2003.
- Mustafa Erdoğan. *İfade Özgürlüğü ve Sınırları, İfade Özgürlüğü İlkeler ve Türkiye*. Editör: Tanıl Bora. İletişim Yayınları, İstanbul. 2007.
- Necati Meran. *AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira*. Seçkin Yayınevi. 2014.
- Nilgün Gürkan Pazarıcı. *Türkiye'de Kitle İletişimi*. 2004.
- Niyazi Öktem. *Özgürlük Sorunu ve Hukuk*. İstanbul. 1977.
- Niyazi Öktem. *Temel Hak ve Özgürlüklerden Düşünce ve İnanç Özgürlüğünün Öz*. İstanbul. 1994.
- Osman Can. *Anayasa Değişiklikleri ve Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü*. Anayasa Mahkemesi Yayınları 49. Antalya. 2002.

- Ömer Gedik. *Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Türkiye’de Kitle İletişim Özgürlüğü*. Seçkin, Ankara. 2008.
- Ömer Anayurt. *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*. Seçkin Yayınevi, Ankara. 2004.
- Ömer Anayurt. *Toplanma Hürriyeti Kavramı ve Türk Anayasa Hukukunda Toplanma Hürriyeti*. Kazancı Yayınları. İstanbul. 1998.
- Ömer Faruk Tüfek. *Basın Yoluyla Kişilik Haklarının İhlali ve Bu İhlale Karşı Özel Hukuk Ceza Hukuku ve İ.H.A.S. Koruması*. Adalet Yayınevi, Ankara. 2007.
- Ömer Korkmaz. *Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü ve Sınırları*. Yetkin Yayınevi, Ankara. 2014.
- Özbey Özcan. "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında İfade Özgürlüğü Kısıtlamaları". *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 2013 (6).
- Özden Cankaya, Melike Batur Yamaner. *Kitle İletişim Özgürlüğü*. Turhan Kitabevi, Ankara. 2006.
- Özlem Çakmut. "Ceza Hukukunda Propaganda ve Düşünce Özgürlüğü". *Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan*. İstanbul. 1999.
- P. Barry Norman. *Hukuki ve Siyasi Açından İfade Özgürlüğü*. Liberal Düşünce Topluluğu Yayınları, Ankara. 2003.
- Pauliat Hélène. *Memurlar ve İfade Özgürlüğü*. İstanbul. 1998.
- Pulat Yüksel Tacar. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde Doğu Perinçek-İsviçre Davası: Bir Düşünceyi İfade Özgürlüğü Sorunu ve Adil Bellek Talebi*.
- Ramazan Doğan. *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Bilişim Suçları*. Adalet Yayınevi. 2014.
- Raphael Cohen-Almagor. *İfade, Medya ve Etik: İfade Özgürlüğünün Sınırları*. Phoenix, Ankara. 2002.
- Redmond Sophie. *İfade Özgürlüğü Hakkını Düzenleyen Uluslararası Standartlar Düzeni, İfade Özgürlüğü, İlkeler ve Türkiye*. İletişim Yayınları. 1. Baskı. 2007. İstanbul.
- Reyhan Sunay. *Anayasa Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü*. Ankara. 2003.
- Reyhan Sunay. *Avrupa Sözleşmesi’nde ve Türk Anayasası’nda İfade Özgürlüğünün Muhtevası ve Sınırları*. Ankara. 2001.
- Robert Trager ve Donna L Dickerson. *21. Yüzyılda İfade Özgürlüğü*. çev. A. Nuri Yurdusev. Liberal Düşünce Topluluğu Yay., Ankara. 2003.
- Saadet Yüksel. *Özel Yaşamın Bir Parçası Olarak Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Gizliliğine Önleyici Denetimle Müdahale*. Beta, İstanbul. 2012.
- Sacit Kayasu. *2802 Sayılı Kanuna Göre Hâkim ve Savcıların İfade Hürriyeti*. Legal Yayınevi, İstanbul. 2012.
- Sadurski Wojciech. *İfade Özgürlüğü ve Sınırları*. çev. Bahattin Seçilmişoğlu. Ankara, LDT Yay., 2002.
- Serkan O. Gülfidan. *İfade Özgürlüğü Hakkı Örneği Çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde Kötüye Kullanma Yasağı*. On İki Levha Yayıncılık. 2013.
- Sami Selçuk. *Bağımsız Yargı Özgür Düşünce*. İmge Kitabevi. 2007.
- Sait Güran. *İfade Özgürlüğü Üzerinde İdarenin Yetkileri*. İstanbul. 1969.
- Sevil Yıldız. *Medya ve Hukuk*. Nobel Yayıncılık. 2013.

- Sevinç Kırıl. *İfade Hürriyeti Bağlamında Basın-Yayın Hürriyetinin Sınırlandırılması*.
- Seydi Kaymaz. *Ceza Muhakemesi Hukukunda Devlet Sırrı*. 2014.
- Suat Kamber. *İfade Özgürlüğü*. Ankara. 2012.
- Sulhi Dönmezer, Köksal Bayraktar. *Basın Hukuku*. Beta Yayınları. 2014.
- Sultan Üzeltürk. *1982 Anayasası ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ne Göre Özel Hayatın Gizliliği Hakkı*.
- Süleyman Dost. *Avrupa İnsan Hakları Yargısında İfade Özgürlüğü ve Türkiye*. Isparta. 2001.
- Süleyman İrvan, Nilgün Gürkan Pazarcı, Mustafa Sönmez ve diğerleri. *Türkiye'de Kitle İletişimi*. Turhan Kitabevi. 2004.
- Taner Koçak, Taylan Doğan, Zeynep Kutluata. *Türkiye'de İfade Özgürlüğü*. BGST. 2009.
- Tanju Erhan. *AIHM Kararları Işığında İfade ve Basın Özgürlüğü*. Seçkin, Ankara. 2012.
- Tolga Şirin. *30 Soruda Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Hakkı*. 12 Levha. 2013.
- Turgut Kazan. *İfade Özgürlüğü ve Terörle Mücadele Yasası, İfade Özgürlüğü ve Türk Ceza Hukuku*. İstanbul. 2003.
- *Türkiye Adalet Akademisi, İfade Özgürlüğü Özel Sayısı, Sayı 25*. Şubat. 2016.
- Ulrich Sieber. *İnternetteki Suçlar ve Suçun İnternette Takibi*. ed. Yener Ünver. Seçkin Yayınevi. 2014.
- Ursula Kilkelly. *Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı*. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, *İnsan Hakları El Kitabı*.
- Utku Ufuk, Zengi. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kitle İletişim Özgürlüğü*. Yetkin. 2014.
- Vahit Bıçak. *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü*. Liberte, Ankara. 2002.
- Vehbi Hacıkadiroğlu. "Bilginin Sağladığı Özgürlük". *Düşünce Özgürlüğü*. İstanbul. 1998.
- Veli Yılmaz, Osman Taş, Mustafa Yıldırım Türk. *Bir Engizisyon Hukuku Kavramı Düşünce Suçu*. İstanbul. 1989.
- Wolfgang Benedek. *İfade Özgürlüğü ve İnternet*. 2016.
- Yaşar Salihpaşaoğlu. *Türkiye'de Basın Özgürlüğü*. Seçkin, Ankara. 2007.
- Yavuz Erdoğan. *Türk Ceza Kanunu'nda Bilişim Suçları (Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi ve Yargıtay Kararları ile)*. Legal Yayınevi. 2012.
- Yılmaz Aliefendioğlu. "Bir Temel İnsan Hakkı: Düşünce Özgürlüğü". *Yeni Türkiye Dergisi*, Y. 4, S. 22.
- Zeki Hafizoğulları. *Laiklik, İnanç, Düşünce ve İfade Hürriyeti*. Ankara. 1997.
- Zeki Yıldırım. *İfade ve Basın Özgürlüğü Bağlamında Terörizmin Propagandası Suçu*. Adalet, Ankara. 2014.
- Zühtü Arslan. *ABD Yüksek Mahkemesi Kararlarında İfade Özgürlüğü*. Liberal Düşünce Topluluğu. 2003.

ON-LINE KAYNAKLAR

Gazeteciliğin Korunması ve Gazetecilerin Güvenliğinin Artırılmasına Yönelik Avrupa Konseyi Platformu

<http://www.coe.int/en/web/media-freedom/home>

Bu platform, gazeteciler ve diğer medya çalışanlarına yönelik ciddi fiziksel tehditler, medya kaynaklarının gizliliğine yönelik tehditler ve siyaset veya yargıya yönelik sindirme şekilleri ile ilgili ve ortaklarca teyit edilen gerçeğe dayalı bilgilerin derlenmesi, işleme tabi tutulması ve yaygınlaştırılmasını kolaylaştırmak amacıyla oluşturulmuştur. Bu platform sayesinde Avrupa Konseyi, basın özgürlüğü ve gazetecilerin haklarına ilişkin ciddi endişelerin altını çizebilecek, bu tehditlere yanıt olarak daha etkin adımlar atabilecek ve olası çözüm yolları ve koruyucu tedbirler hakkında ilgili Üye Devletlerle diyalog başlatabilecektir. Avrupa Konseyi tarafından üstlenilecek izleme faaliyetleri de platforma dâhil edilecektir.

AGİT Medya Özgürlüğü Temsilciliği

<http://www.osce.org/fom>

Temsilcilik faaliyetleri iki gruba ayrılmaktadır: Erken uyarı işlevinin bir parçası olarak medyadaki gelişmelerin gözlemlenmesi ve Katılımcı Devletlerin ifade ve medya özgürlüğü alanındaki taahhütlerini yerine getirmelerine yardımcı olunması. Bu kapsamda gazetecilerin güvenliğini sağlama; çoğulculuğun geliştirilmesine yardımcı olma; hakaretin suç olmaktan çıkarılması konusunda çalışma; ifade özgürlüğünü korurken nefret söylemine karşı mücadele etme; medya düzenlemeleri ve mevzuatı hakkında uzman görüşü bildirme; internet özgürlüğünü yaygınlaştırma ve analogdan dijital yayıncılığa geçme sürecine destek olma çalışmaları da yürütülmektedir. Temsilcilik yıllık bölgesel medya konferansları düzenleyerek mevcut medya özgürlüğü sorunlarını tartışmak üzere gazeteciler, sivil toplum ve hükümet temsilcilerinin yanı sıra akademisyenleri bir araya getirmektedir.

Düşünce ve İfade Özgürlüğünün Geliştirilmesi ve Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Özel Raportörü

<http://www.ohchr.org/EN/ISSUES/FREEDOMOPINION/Pages/OpinionIndex.aspx>

Özel Raportör ülkedeki durum veya belirli bir insan hakları konusu ile ilgili inceleme ve raporlama yapmak üzere İnsan Hakları Konseyi tarafından atanan bağımsız bir uzmandır. Bu görev, fahri bir görev olup uzman, Birleşmiş Milletler çalışanı değildir ve çalışmaları karşılığında herhangi bir ücret ödenmemektedir. Özel Raportörler, İnsan Hakları Konseyi Özel Usulleri bünyesinde yer almaktadır.

UNESCO İfade ve Medya Özgürlüğünü Geliştirme Bölümü (FEM)

<http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/about-us/who-we-are/whos-who/freedom-of-expression-and-media-development-fem/>

Dünya Basın Özgürlüğü Günü'nün kutlanması dâhil, başlıca görevleri arasında hükümetler, kamu kurumları ve sivil toplumun ifade ve basın özgürlüğü konusunda duyarlı hâle getirilmesi yer almaktadır. Bölüm, UNESCO Üye Devletlerine, uluslararası düzeyde kabul edilen standartlara uygun şekilde basın ve bilgi özgürlüğüne yönelik standartların ve hukuki belgelerin geliştirilmesi konusunda yardımcı olmakta ve gazetecilere yönelik şiddete ilişkin cezasızlık dâhil olmak üzere gazetecilerin güvenliğini ta-

kip etmektedir. Bölüm, İletişim Gelişimi İçin Uluslararası Program'a (IPDC) yönelik uluslararası desteği harekete geçirmek ve bu bağlamda Medya Gelişimi Göstergeleri'ne (MDI) uygun şekilde özgür, bağımsız ve çoğulcu medyanın gelişimi konusunda UNESCO Üye Devletlerine yardım etmekle sorumludur. Gazetecilik eğitimi için standartların oluşturulması ve özellikle çatışmaya duyarlı durumlarda kapsayıcı diyalogun geliştirilmesinde medyanın rolünün desteklenmesi de sorumlulukları arasında yer almaktadır. Bölüm, özellikle topluluk medyasını yaygınlaştırmak ve medya ve bilgi okuryazarlığını geliştirmek suretiyle medya çoğulculuğunu güçlendirme alanında da çalışmalar yürütmektedir.

Hukukçular İçin İnsan Hakları Eğitimi Avrupa Programı (HELP Programı)

<http://www.coe.int/help>

Hukukçular İçin İnsan Hakları Eğitimi Avrupa Programı (HELP Programı), (2004) 4 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı, 2010 Interlaken Bildirgesi ve 2012 Brighton Bildirgesi uyarınca, Avrupa Konseyi Üye Devletlerine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (AİHS) ulusal düzeyde uygulama konusunda destek sağlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak 47 Üye Devletin tamamında hâkim, savcı ve avukatların günlük çalışmalarında AİHS'yi uygulama kapasiteleri geliştirilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Kararları Veri Tabanı (HUDOC)

[http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"documentcollectionid2":\["GRANDCHAMBER","CHAMBER"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)

HUDOC veri tabanı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Büyük Daire, Daire ve Komite kararları, hükümleri, tebliğ edilmiş davalar, tavsiye niteliğinde görüşler ve İçtihat Bilgi Notu özetleri), Avrupa İnsan Hakları Komisyonu (karar ve raporlar) ve Bakanlar Komitesi (kararlar) içtihadına erişim sağlamaktadır. Teferruatlı ancak kullanımı kolay arama ekranı aracılığıyla bu metinlere ulaşılabilir.

Avrupa Yargı Mensuplarına Yönelik Eğitim Ağı

<http://www.ejtn.eu/>

Avrupa Yargı Mensuplarına Yönelik Eğitim Ağı (EJTN), Avrupa yargısına ilişkin eğitim ve bilgi alışverişi ile ilgili ana platform ve girişimdir. EJTN tüm Avrupa'da 120 bini aşkın Avrupalı hâkim, savcı ve adli eğitimcinin ilgi alanlarını temsil etmektedir. 2000 yılında kurulan EJTN'nin ilgi alanları arasında medeni hukuk, ceza hukuku ve ticaret hukuku ile dil bilimi ve toplumsal konularda eğitimler yer almaktadır. EJTN'nin vizyonu, Avrupa'da ortak bir hukuk ve yargı kültürünün geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Eğitim standartları ve programları geliştirir, yargı mensuplarına yönelik eğitim değişim programlarını koordine eder, eğitim uzmanlığını yaygınlaştırır ve AB'deki yargı mensuplarına yönelik eğitim kurumları arasındaki iş birliğini geliştirir.

ETC - Avrupa İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitim ve Araştırma Merkezi

<http://www.etc-graz.at/typo3/index.php?id=1211>

İnsan hakları ve temel haklar alanında, ETC,

- İnsan hakları ile ilgili hukuki incelemeler yayınlar;
- Temel haklar konusunda, örneğin ayrımcılık yasağı ilkesi konusunda araştırmalar yürütür;
- İnsan hakları ve uygulamaları konusunda raporlar düzenler;
- Tüm hukuki konularda ETC'nin diğer birimlerine destek sağlar.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansının çoklu disiplinli araştırma ağı olan FRANET bünyesinde, ETC, AB’de temel hakların yaygınlaştırılması ve korunmasına ilişkin hukuki konularda rapor ve araştırma derlemeleri yapar. 2009 yılından bu yana ETC, “Avrupa İnsan Hakları Yıllığının” (EYHR) ortak editörlüğünü yürütmektedir.

HREA – İnsan Hakları Eğitimi Ortaklığı

<http://www.hrea.org/>

HREA, insan hakları savunucuları ve meslek gruplarının eğitimi ve eğitim materyalleri ile programlarının geliştirilmesini destekleyen uluslararası ve kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. HREA’nın ana faaliyet alanı insan haklarının korunmasına yönelik anlayış, tavır ve eylemlerin geliştirilmesi için nitelikli eğitimlerin düzenlenmesi ve barışsever, özgür ve adil toplumların geliştirilmesini teşvik etmektir. HREA; insan hakları eğitim programlarının uygulanması ile ilgilenen bireyler, sivil toplum örgütleri, hükümetler arası teşkilatlar ve hükümetlerle birlikte çalışmaktadır.

Türk Ceza Adalet Sisteminin Etkinliğinin Geliştirilmesi

<http://cas.adalet.gov.tr/eng/index.html>

Proje, ceza adaletinin en temel konuları olan örgütlü suçlar ve bilişim suçlarından yolsuzlukla mücadele ve özel soruşturma usulleri, adli tıp kurumu raporlarının değerlendirilmesi, koruma tedbirlerine (arama, el koyma, gözaltı, tutukluluk vs.) kadar birçok konuyu ele almıştır. Bu bağlamda, üç pilot adliyeye yukarıda belirtilen konular kapsamında ihtiyaç belirlemek üzere çalışma ziyaretleri yapılmıştır. Ayrıca, Proje konularında en iyi uygulamalara sahip ülkelere ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine çalışmacılar gönderilerek uygulamayı yerinde görmeleri sağlanmıştır.

Yüksek Yargı Kurumlarının Avrupa Standartları Bakımından Rollerinin Güçlendirilmesi

<http://www.yargitay.gov.tr/abproje/eng/proje.php>

Proje’nin amacı, Türkiye Cumhuriyeti yüksek yargısının, normatif çerçeve ve bu çerçevenin uygulanması konularında, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa Sosyal Şartı hükümleri ile teminat altına alınan hak ve özgürlükler ile Avrupa Birliği Müktesebatı ve diğer Avrupa standartları doğrultusunda yenilemeler yapılması hususundaki rollerinin güçlendirilmesidir. Proje’nin özel amacı, katılım sürecinde ve Avrupa’daki yüksek yargı standartlarının uygulanmasında yüksek yargı kurumları olarak yüksek mahkemelerin (Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay) ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun rollerini geliştirmektir.

YARGI MENSUPLARINA YÖNELİK EĞİTİMİN ÖNEMİ

Yargı Bağımsızlığına dair BM'nin Temel İlkeleri

10. Yargıçlar, gerekli hukuk eğitimini ve niteliklerini almış, dürüst ve ehliyetli kişiler arasından seçilir.

Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Rolü Hakkında Üye Devletlere Yönelik R (94) 12 Sayılı Tavsiye Kararı

Beşinci İlke – Yargısal sorumluluklar

3. Hâkimlerin özellikle aşağıda belirtilen sorumlulukları bulunmaktadır:

g. Görevlerini etkin ve eksiksiz bir şekilde ifa etmek için gerekli eğitim programlarına katılmak

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

2. Yargının bağımsızlığı, tüm seviye ve yetki alanlarındaki hâkimlere haklar tanımakla beraber aynı zamanda etik görevler de yüklemektedir. Etik görevler arasında yargı işinin profesyonel ve özenli şekilde yürütülmesi de yer almaktadır ki bu da bir hak olmanın yanı sıra bir görev olarak da almaları gereken eğitimle kazanılan, idame ettirilen ve geliştirilen yüksek mesleki beceriye sahip olmaları gerektiği anlamına gelmektedir.

3. Hukuk eğitimi çalışmalarını tamamladıktan sonra seçilen hâkimlerin, görevlerini layıkıyla yerine getirebilmeleri için ayrıntılı, derinlemesine ve çeşitlendirilmiş eğitimler almaları son derece önemlidir.

4. Bu tür eğitimler İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin koşulları uyarınca bağımsızlık ve tarafsızlıklarının da teminatı olacaktır.

5. Son olarak, yargı mensuplarına saygı duyulması ve saygıya değer olmaları için eğitim bir ön koşuldur. Hâkimler, ilgili tüm şahıslara uygun şekilde ve hassasiyet göstererek yaklaşmalarını ve davaları yönetmelerini sağlayacak şekilde duruşma salonu becerileri ve kişisel beceriler ile anlayışın yanı sıra teknik hukuk alanının ötesinde sosyal açıdan önemli alanlara uzanan, derinlemesine ve çeşitli bilgilere sahip olduklarında vatandaşların yargıya olan güveni güçlenecektir. Kısaca, eğitim, yargı görevlerinin nesnel, tarafsız ve yetkin şekilde yürütülmesi ve hâkimlerin uygunsuz izlenimlere karşı korunabilmesi için hayati öneme sahiptir.

HÂKİMLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 1 No.lu Görüş

11. (...) Bu durum (yargının bağımsızlığı) bir hâkimin kariyerinin, eğitimden atamaya ve terfiden disiplin işlemlerine kadar hemen her yönü üzerinde etkiye sahiptir.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

10. Pek çok ülkede, hâkimlerin eğitimi özel düzenlemelere tabidir. Önemli olan, eğitim ihtiyacının

hâkimlerin statüsüne ilişkin kurallar içinde yer almasıdır; yasal düzenlemeler, eğitimin içeriğini tam olarak ayrıntılandırmamalı fakat bu görevi eğitim programının oluşturulması, eğitimin verilmesi ve eğitim uygulamalarının denetiminden sorumlu özel bir organa vermelidir.

11. Devlet, eğitimin düzenlenmesi ve denetiminden sorumlu yargı kurumuna veya diğer bağımsız kuruma gerekli araçları temin etmek ve hâkimler ve diğer ilgililere tahakkuk eden giderleri karşılamakla görevlidir.

12. Dolayısıyla Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi (CCJE), her ülkede hâkimlerin statüsüne (anayasa da tanınması gereken bağımsız statü) ilişkin mevzuatta hâkimlerin eğitiminin düzenlenmesini önermektedir.

EĞİTİMDEN SORUMLU MAKAM

Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı

1.3. Bir hâkimin seçilmesi, göreve getirilmesi, atanması, meslekte ilerlemesi veya görevine son verilmesine ilişkin her türlü karar alacak organın üyelerinin en az yarısının bizzat kendi meslektaşları tarafından ve en geniş temsili garanti eden bir usulle seçilmiş hâkimlerden oluşması ve Yürütme ve Yasama yetkilerinden bağımsız olması öngörülmektedir.

Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Üye Devletlere Yönelik (2010) 12 Sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı

57. Bağımsız bir makam, eğitimin özerkliğine tamamen uygun olarak, meslek öncesi ve meslek içi eğitim programlarının yargıya özgü açıklık, yetkinlik ve tarafsızlık koşullarını yerine getirmesini sağlamalıdır.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

13. Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı (paragraf 2.3), eğitim programının kalitesinin denetiminden sorumlu her türlü makamın Yürütme ve Yasamadan bağımsız olmasını ve üyelerinin en az yarısının hâkim olmasını öngörmektedir. Açıklayıcı bilgi notu da hâkimlerin eğitiminin teknik hukuk eğitimi ile sınırlı olmaması gerektiğini ve yargı makamının özelliği gereği hâkimin sıklıkla karmaşık ve zor durumlara müdahalede bulunmak zorunda kaldığını da dikkate alması gerektiğini belirtmektedir.

14. Bu durum, eğitim ve içeriğinden sorumlu makamın bağımsızlığı ve yapısına verilen temel önemi vurgulamaktadır. Bu da yargı bağımsızlığına ilişkin genel ilkenin bir sonucudur.

15. Eğitim, kamu yararına yönelik bir konudur ve öğretim müfredatının belirlenmesi ve hangi eğitimlerin verilmesi gerektiğine karar veren makamın bağımsızlığı korunmalıdır.

16. Yargı, eğitimin düzenlenmesi ve denetiminde önemli bir rol oynamalı veya bu hususlarda tam sorumlu olmalıdır. Buna göre ve Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı'ndaki öneriler uyarınca, CCJE, her ülkede bu sorumlulukların sadece Adalet Bakanlığına veya Yasama veya Yürütmeye karşı sorumlu diğer herhangi bir makama değil, yargının kendisine veya başka bir bağımsız kuruma (Yargı Hizmetleri Komisyonu dâhil) verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Hâkim birlikleri de doğrudan sorumluluk

sahibi yargı kurumu veya başka bir kurumla iş birliği içerisinde çalışarak eğitimin teşvik edilmesi ve kolaylaştırılmasında önemli rol oynayabilirler.

17. Rollerin doğru şekilde dağıtılmasını sağlamak için eğitimden ve hâkimlerin disiplininden aynı makam doğrudan sorumlu olmamalıdır. Bu nedenle CCJE, eğitim görevinin, yargı kurumu veya başka bir bağımsız kurumun yetkisi altında kendi bütçesi olan ve böylelikle hâkimlerle istişarede bulunarak eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasını sağlayabilecek özel ve özerk bir yapıya verilmesini önermektedir.

18. Eğitimden sorumlu olanlar, hâkim atama veya terfi işlemlerinden doğrudan sorumlu olmamalıdır. CCJE'nin 1 No.lu Görüş'ünün 73(3), 37 ve 45. paragraflarında anılan kurum (yani Yargı Hizmetleri Komisyonu), eğitim ve atama veya terfi yetkisine sahip ise bu görevlerden sorumlu birimleri arasında açık ve net bir ayrıma gidilmelidir.

19. Dışarıdan gelecek uygunsuz tesirlere karşı kurumun korunması için, CCJE, kurumun yönetim kadrosu ve eğiticilerinin, eğitimin düzenlenmesi ve denetiminden sorumlu yargı kurumu veya diğer bağımsız kurum tarafından atanmasını önermektedir.

EĞİTİM YÖNTEMLERİ

Hâkimlerin Bağımsızlığı, Etkinliği ve Sorumlulukları Hakkında Üye Devletlere Yönelik (2010) 12 Sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı

56. Hâkimlere, tamamı devlet tarafından finanse edilen teorik ve uygulamalı meslek öncesi ve meslek içi eğitim verilmelidir. Bu eğitimler yargı görevlerinin ifası ile ilgili ekonomik, sosyal ve kültürel konuları da içermelidir. Anılan türden eğitimlerin yoğunluğu ve süreleri, geçmiş mesleki deneyimler ışığında belirlenmelidir.

Açıklayıcı Bilgi Notu

Yargı görevlerinin ifası için bir ön koşul olan meslek öncesi eğitim ve tüm hâkimlere yönelik hem kuramsal hem de uygulamalı eğitim yöntemlerini içeren meslek içi eğitimlerin tamamı devlet tarafından finanse edilmelidir. Kimi üye ülkelerde meslek içi eğitim zorunlu iken bazı ülkelerde etik bir yükümlülüktür. Meslek öncesi ve meslek içi eğitim, günlük çalışmalardaki uygulamalara özellikle atıfta bulunarak Avrupa hukuku, Sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının yanı sıra gerekli yabancı dil becerilerini de kapsamalıdır. Ekonomik, sosyal ve kültürel konulardaki eğitimde, toplumdaki yaşamın karmaşıklığını yansıtan farklı konularda toplumsal farkındalık ve anlayışa duyulan genel gereksinim göz önünde bulundurulmalıdır. Meslek öncesi ve meslek içi eğitimler, Avrupa'daki yargı kurumlarına, diğer kurumlara ve mahkemelere yönelik çalışma ziyaretlerine olanak tanımalıdır. Meslek içi eğitim değerlendirilmesi, hâkimin toplu şekilde de değerlendirilmesi olarak kullanılmamalıdır. Geçmiş deneyimler ışığında eğitimin yoğunluğu ve süresini belirlemede temel görüş bireyselleştirilmiş bir eğitim sistemi oluşturmaktan ziyade sistemlerin çeşitliliğini yansıtmaktır. Bazı üye ülkelerde adaylar, hâkim olmak üzere eğitim almadan önce yargı kurumları haricinde de uzun süreli deneyime sahip olabilmektedir ve bu durumda bu adaylara verilecek meslek öncesi eğitim hiçbir mesleki deneyimi olmayan üniversite mezunlarına verilecek eğitimden farklı olacaktır. Bu öneri CCJE'nin 4 No.lu Görüş'üne (önerinin 56. paragrafı) istinaden geliştirilmiştir.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

20. Eğitimlerin hâkimler ve her disiplinden uzmanlarca verilmesi önemlidir. Eğitimciler kendi mesleklerinde en iyi olanlardan belirlenmeli ve öğretilecek konulardaki bilgileri ve öğretme becerileri dikkate alınarak eğitimden sorumlu kurum tarafından dikkatle seçilmelidir.

21. Eğitim faaliyetlerinden hâkimler sorumlu olduğunda bu hâkimlerin mahkeme uygulamaları ile irtibatlarını idame ettirmeleri önem taşımaktadır.

22. Eğitim yöntemleri, eğitimden sorumlu makam tarafından belirlenip incelenmeli ve deneyim paylaşımında bulunmaları ve yaklaşımlarını zenginleştirmeleri amacıyla eğitimciler için düzenli toplantılar düzenlenmelidir.

MESLEK ÖNCESİ EĞİTİM

Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı

2.3. Şart'a göre, masrafları devlet tarafından karşılanan uygun eğitimin düzenlenmesi suretiyle, seçilmiş adayların yargı görevlerini etkin şekilde ifa edebilmeleri için hazırlanması sağlanmaktadır. Bu düzenlemenin 1.3 No.lu paragrafında belirtilen makam, eğitim programları ile yargı görevlerinin ifası üzerinde bağlayıcı nitelikte olan açık görüşlülük, yetkinlik ve tarafsızlık koşulları ışığında bu eğitim programlarını uygulayan kuruluşun uygunluğunu temin eder.

Açıklayıcı Bilgi Notu

İnsan onuruna duyulan saygı nedeniyle genellikle zor olan karmaşık durumlara hâkimin müdahalesini gerektiren yargı makamının kapasitesinin "soyut" teyidi yeterli değildir. Bu nedenle yargı görevlerinin icrası için seçilen adaylar, devlet tarafından finanse edilmesi gereken uygun eğitimlerle göreve hazırlanmalıdır.

Hâkimleri bağımsız ve tarafsız karar vermeye hazırlarken belirli önlemler alınmalı ve böylece hem eğitim programlarının içeriği hem de bunları uygulayan kurumların işleyişinde yetkinlik, tarafsızlık ve zaruri açık görüşlülük teminat altına alınmalıdır. Bu nedenle, Şart'a göre paragraf 1.3'te belirtilen makam, yargı görevlerinin icrası üzerinde bağlayıcı nitelikte olan açık görüşlülük, yetkinlik ve tarafsızlık şartları ışığında eğitim programlarının ve bu programları uygulayan kurumun uygunluğunu sağlamalıdır.

Anılan makam bunu sağlamak için gerekli kaynaklara sahip olmalıdır. Buna göre, mevzuatta belirtilen kurullarla eğitim programları ve eğitim kurumlarınca bu programların uygulanmasına ilişkin söz konusu koşullar konusunda bu kurumun yapacağı denetime ilişkin usuller belirlenmelidir.

4 No.lu Görüş

26. CCJE, programlar çerçevesinde verilecek zorunlu meslek öncesi eğitimin, katılımcıların mesleki deneyimine uygun olmasını önermektedir.

27. İlgili müfredat ve yoğunluk, hâkimlerin işe alımında uygulanan yöntemlere göre büyük farklılıklar

gösterecektir. Eğitim sadece davalar görülürken hâkimler tarafından başvuru tekniklerine yönelik yönlendirmeleri içermemeli, aynı zamanda toplumda yaşamın karmaşıklığını yansıtan farklı konularda sosyal farkındalık ve kapsamlı anlayışa duyulan gereksinimi de dikkate almalıdır. Ayrıca, sınırların açılması gelecekteki hâkimlerin Avrupa hâkimleri olduklarını ve Avrupa'daki konulardan daha fazla haberdar olmaları gerektiğini bilmeleri anlamına gelmektedir.

28. Avrupa'daki hâkimlerin eğitimine ilişkin sistemlerin çeşitliliği bağlamında CCJE aşağıdaki hususları önermektedir:

i. Yargı görevlerine atananlar göreve başlamadan önce maddi ulusal ve uluslararası hukuk ve usuller hakkında kapsamlı bilgiye sahip olmalı veya bu bilgileri edinmelidir.

ii. Hâkimlik mesleğinin icrasına dair özel eğitim programları, eğitimden sorumlu kurum ve eğitimcilerle hâkimlerin kendileri tarafından kararlaştırılmalıdır.

iii. Teorik ve uygulamalı programlar sadece hukuk alanlarındaki tekniklerle sınırlı olmamalı, aynı zamanda dava yönetimi ve mahkemelerin idaresi, bilgi teknolojisi, yabancı diller, sosyal bilimler ve alternatif uyuşmazlık çözümü gibi yargı faaliyeti ile ilgili diğer alanlara giriş ve etik eğitimini de içermelidir.

iv. Hâkimin açık görüşlülüğünü temin etmek ve güçlendirmek için eğitim çoğulcu nitelikte olmalıdır.

v. Önceki mesleki tecrübenin varlığı ve süresine bağlı olarak, sadece bir formaliteye dönüşmesine engel olunması amacıyla eğitim belirli bir uzunlukta olmalıdır.

29. CCJE, çeşitli hukuk ve yargı meslekleri için ortak eğitim süresi ayırma uygulamasını önermektedir (örneğin, hâkimlere göre ayrı görevleri yerine getirdikleri ülkelerde avukatlar ve savcılar). Bu uygulama hâkimler ve diğer meslekler arasındaki bilgi ve karşılıklı anlayışı güçlendirecektir.

30. CCJE'ye göre pek çok ülke, geçmiş mesleki deneyim koşuluyla yargı görevlerine alım yapmaktadır. Bu tür bir modelin her yerde uygulanması mümkün görünmemektedir ve çeşitli görevlendirme şekillerini bir araya getiren bir sistemin uygulanması hâkimlerin deneyimlerini çeşitlendirme avantajını da beraberinde getirmektedir. Doğrudan üniversiteden gelen adaylar söz konusu olduğunda meslek öncesi eğitim mesleki ortamda verilecek eğitimleri de kapsmalıdır (avukatlık uygulamaları, firmalar vs.).

MESLEK İÇİ EĞİTİM

Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı

4.4. Mevzuat, masraflarını devletin karşıladığı eğitime düzenli erişim sağlanması yoluyla hâkimlerin görevlerini icra edebilmeleri için ihtiyaç duydukları tekniğin yanı sıra sosyal ve kültürel bilgilerini idame ettirmelerini ve artırmalarını temin etmekte ve paragraf 2.3'te belirtilen koşullara uygun olarak bu eğitimlerin düzenlenmesini sağlamaktadır.

Açıklayıcı Bilgi Notu

Şart'ta "hâkimin kurum içi eğitim hakkı" düzenlenmiştir: Hâkimlerin teknik, sosyal ve kültürel becerile-

rini idame ettirmeleri ve geliştirmelerini sağlamayı hedefleyen, masrafları kamu tarafından karşılanan eğitim kurslarına dzenli erişim olanağı olmalıdır. Devlet, eğitim kurslarının içeriği ve bu tdr kursları uygulayan kurumların işleyişinin açık gdrüşlölük, yetkinlik ve tarafsızlık koşullarına uygunluğunu temin ederek paragraf 1.3'te belirtilen bağımsız makamın rolüne ilişkin olarak paragraf 2.3'te belirtilen koşulları karşılayacak şekilde bu tdr eğitim programlarının dzenlenmesini sağlamalıdır.

Paragraf 2.3 ve 4.4'te eğitimlere ilişkin bu teminatların tanımı son derece esnek yapılmış olup bdylece Adalet Bakanlığı tarafından ynetilen eğitim kurumları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu bünyesinde görev yapan kurumlar, özel hukuk kuruluşları vs. gibi çeşitli ulusal eğitim sistemlerine uyarlanabilmeleri sağlanmıştır.

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

31. Göreve başlamadan önce öğrenmeleri gereken temel bilgilerden farklı olarak, hâkimler "sürekli çalışma ve öğrenmeye mahkum"dur [bk. R. Jansen, "2003'te hâkimleri nitelikli hâkim olmaya hazırlama" başlıklı rapor, doc. CCJE-GT (2003) 3].

32. Yargı görevlerinin icrası için gerekli olan bilgi, teknoloji ve kanundaki değişikliklerin yanı sıra pek çok ölkede hâkimler yeni görevlere getirildiklerinde yeni sorumluluklar da alabildiklerinden bu tdr eğitimler zorunlu hâle gelmektedir. Dolayısıyla meslek içi programlar, ceza mahkemesinden hukuk mahkemesine geçiş, belli bir uzmanlık alanında görevlendirilme (ör. aile mahkemesi, ocuk mahkemesi veya sosyal mahkeme) ve daire veya mahkeme başkanlığı gibi kariyer değişiklikleri söz konusu olduğunda da eğitim fırsatı sunmalıdır. Bu tdr bir görev veya sorumluluk değişikliğinde ilgili eğitime katılmış olma koşulu aranabilir.

33. Toplumun iyi eğitilmiş bir hâkimden faydalanma hakkı olduğundan meslek içi eğitim hayatı öneme sahiptir ve aynı zamanda yargıda eğitim kültürünün de yaygınlaştırılması gerekmektedir.

34. Her durumda meslek içi eğitimi zorunlu kılmak gerçekçi değildir. Bu durumda bürokratik hâle gelmesi ve sadece şeklen verilmesinden korkulmaktadır. Eğitimin verimliliği açısından gönüllü katılım esas olduğundan önerilen eğitim, hâkimleri katılmaya teşvik edecek şekilde çekici kılınmalıdır. Her hâkimin kendi bilgisini idame ettirme ve güncelleme yönünde etik bir görevi olduğu bilincine sahip olması sağlanarak bu durum daha kolay hâle getirilebilir.

35. CCJE, sürekli eğitim bağlamında ortak ilgi alanlarına ilişkin konularda (ör. yeni mevzuat) sürekli eğitimden sorumlu profesyonel hukuk kurumları ile iş birliğine gidilmesini teşvik etmektedir.

36. Ayrıca, yargının tüm düzeylerini kapsayacak şekilde yargı mensuplarına yönelik sürekli eğitim dzenlenmesinin istendiği de vurgulanmaktadır. Uygun olan durumlarda, aynı oturularda farklı düzeyler temsil edilerek görüş alişverişine olanak tanınmalıdır. Bdylece hiyerarşik eğilimler kırılır, yargının tüm seviyeleri birbirlerinin sorun ve endişeleri hakkında bilgi sahibi olur ve tüm yargıda uyumlu ve tutarlılık sergileyen bir yaklaşım geliştirilir.

37. Bu nedenle CCJE aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- i. Meslek içi eğitim, normal koşullarda hâkimlerin gönüllü katılımı esasına dayalı olmalıdır.
- ii. Zorunlu meslek içi eğitim, sadece istisnai durumlarda dzenlenebilir; örneğin (yargı kurumu veya

sorumlu kurum karar verdiğinde) hâkim yeni bir göreve veya farklı bir görev yahut makama getirildiğinde veya mevzuatta önemli değişiklikler olduğunda.

iii. Eğitim programları, meslek öncesi ve içi eğitimden sorumlu yargı makamı veya diğer sorumlu kurumun yetkisi altında eğitici ve hâkimlerin kendileri tarafından belirlenmelidir.

iv. Aynı makam tarafından düzenlenen bu programlar, hâkimlerin yürüttüğü görevlerle ilgili hukuki sorunlar ve diğer sorunlara odaklanmalı ve hâkimlerin ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır (bk. yukarıda, paragraf 27).

v. Mahkemeler, üyelerini meslek içi eğitim kurslarına katılmaya teşvik etmelidir.

vi. Programlar, yargının farklı birim ve seviyelerinde görev yapan yargı mensuplarının bir araya gelecek deneyimlerini paylaşabilecekleri ve ortak anlayış elde edebilecekleri bir ortamda düzenlenmeli ve bu tür bir ortam teşvik edilmelidir.

vii. Eğitim, hâkimler için etik bir görev olmakla birlikte, Üye Devletler, meslek içi eğitim için gerekli olan mali kaynak, süre ve diğer araçları hâkimlere sunmakla görevlidir.

EĞİTİMİN ETKİLİLİĞİ

Üniversite Eğitiminde ve Mesleki Eğitimde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne İlişkin Üye Ülkelere Yönelik Avrupa Konseyinin (2004)4 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı

Üniversite Eğitim ve Mesleki Eğitimin Etkililiği

15. Bu amaçla, üye ülkelerin, bu alandaki üniversite eğitimi ve mesleki eğitimi daimî yapılar bünyesinde (kamu ve özel) ve nitelikli öğretmen ve eğiticiler ile gerçekleştirmeleri önerilmektedir.

16. Bu açıdan, öğretmenlerin ve eğiticilerin eğitimi önceliklidir. Bilgi düzeylerinin gelişen ve değişen Mahkeme içtihadı ile uyumlu olması ve her bir meslek sektörünün ihtiyaçlarını karşılaması amaçlanmaktadır. Üye ülkeler, bu hassas ve gelişen alanda, uzmanlaşmış öğretmen ve eğiticilerin nitelikli eğitim almasını hedefleyen girişimleri (Sözleşme'nin ele aldığı alanlardaki araştırmalar, öğretim teknikleri, vb.) desteklemeye davet edilmektedir.

DEĞERLENDİRME

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

38. Yargı mensuplarına yönelik eğitimin kalitesini sürekli olarak geliştirmek amacıyla, eğitimden sorumlu kurumlar, program ve yöntemler konusunda sık sık değerlendirmeler yapmalıdır. Bu süreçte eğitimlere katılan tüm katılımcıların uygun araçlarla (anket yanıtları, mülakatlar) teşvik edilerek ifade ettikleri görüşler önemli bir role sahip olmalıdır.

39. Hiç şüphesiz eğitimcilerin performansı da izlenmelidir. Bununla birlikte yargı mensuplarına yönelik eğitimlere katılanların performansının değerlendirilmesi sorgulanması gereken bir konudur. Özgür etkileşimleri kariyer kaygılarından etkilenmediği takdirde hâkimlerin meslek içi eğitimi gerçekten verimli olabilmektedir.

40. CCJE, hâkimleri mesleki kariyerlerinin başlangıcında eğiten ülkelerde, yargı pozisyonlarına en iyi atamaların yapılabilmesi için meslek öncesi eğitimin sonuçlarının değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öte yandan, deneyimli hukukçulardan kıdeme göre hâkim seçen ülkelerde, atama yapılmadan önce nesnel değerlendirme yöntemleri uygulanmakta ve adaylar seçildikten sonra eğitim verilmekte olduğundan bu ülkelerde meslek öncesi aşamada değerlendirme yapılması uygun olmamaktadır.

41. Adayların değerlendirmeye tabi olması durumunda mesleki değerlendirmelerde keyfi uygulamalara karşı kendilerini koruyacak hukuki teminatlara sahip olmaları önem taşımaktadır. Ayrıca, hâkimlerin geçici atamasını yapan devletler söz konusu olduğunda, hâkimlerin eğitim dönemi sonunda görevden alınmaları, hâkimler için bu konuda geçerli olan güvencelere göre gerçekleştirilmelidir.

42. Yukarıda belirtilenlerin ışığında, CCJE aşağıdaki hususları önermektedir:

i. Eğitim programları ve yöntemleri, yargı alanında eğitimden sorumlu kurumlarca sık sık değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

ii. Prensip olarak, hâkimlerin eğitimlere katılımı niteliksel değerlendirmeye tabi tutulmamalıdır; nesnel olarak ele alındığında hâkimlerin mesleki olarak değerlendirilmesinde eğitime katılımları kendi başına göz önünde bulundurulabilir.

iii. Yine de bazı sistemlerde, meslek öncesi eğitim, işe alım sürecinin bir aşaması ise katılımcıların performansının niteliği değerlendirilmelidir.

AVRUPA'DA HÂKİMLERİN EĞİTİMİ

Üniversite Eğitiminde ve Mesleki Eğitimde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne İlişkin Üye Ülkelere Yönelik Avrupa Konseyi'nin (2004)4 sayılı Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararı

Mesleki Eğitim

9. Mesleki eğitim, Sözleşme standartları ve Mahkemenin içtihatlarının yerel mahkeme kararlarındaki gerekçelere daha iyi yansıtılmasını sağlamalıdır. Ayrıca, Sözleşme ile ilgili yeterli bilgiye sahip avukatlar tarafından potansiyel adaylara verilecek hukuki tavsiye, açıkça kabul edilebilirlik ölçütlerini karşılamayan başvuruların gelmesini engelleyebilir. Hukuk profesyonellerinin Sözleşme'yi daha iyi bilmesi, Mahkemeye yapılan başvuru sayısının düşmesine de katkıda bulunacaktır.

10. Hukuk fakülteleri ve hâkim-savcılara yönelik akademilerin programlarına Sözleşme ve Sözleşme standartlarına dair özel eğitimler dâhil edilmelidir. Bu durumda hâkim, savcı ve avukatların mesleki

eğitimlerinin bir parçası olarak çalıştay organizasyonları da gerekecektir. Örneğin, bu çalıştayların avukatlarla ilgili olanları Baroların girişimiyle düzenlenebilir. Bu konuda, Mahkemenin yardımıyla Uluslararası Barolar Birliği kapsamında avukatlara Mahkemenin usulleri, yargılama pratiği ve kararların infazı konusunda verilecek eğitime referans verilebilir. Bazı ülkelerde, Adalet Bakanlığı, Mahkeme içtihadına dair farkındalık yaratmak ve hâkimlerin bu konudaki eğitimlerine katılmakla görevlidir: Kürsüdeki hâkimler yargı yerlerinde düzenlenen bir veya iki günlük oturumlar veya yılda bir kez, bir hafta süreyle düzenlenen stajlara katılabilir; öğrenci hâkimler (justice auditors) için ulusal hâkim okulunda (Ecole nationale de magistrature) eğitimler düzenlenir. Ayrıca hâkimlerin adaylık eğitimi ve sürekli eğitimleri kapsamında düzenli olarak çalıştaylar organize edilir.

HÂKİMLERİN AVRUPA HUKUKU EĞİTİMİ

Avrupa Hâkimleri Danışma Konseyi 4 No.lu Görüş

43. Görevlerinin özelliği ne olursa olsun hiçbir hâkim, gerek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi veya diğer Avrupa Konseyi sözleşmeleri veya lüzumlu görüldüğü hâlde, gerek Avrupa Birliği Anlaşması ve bu anlaşmadan doğan mevzuat olsun Avrupa hukukunu göz ardı edemez çünkü önlerine gelen davalarda bunları doğrudan uygulamaları gerekmektedir.

44. Hâkimlerin görevlerinin bu önemli yönünün geliştirilmesi amacıyla CCJE, Üye Devletlerin, üniversitelerde Avrupa hukuku çalışmalarını güçlendirdikten sonra günlük çalışmalarda uygulamaya dâhil edilmesine özellikle önem vererek hâkimlere yönelik meslek öncesi ve içi eğitim programlarına Avrupa hukukunu dâhil etmeleri gerektiği kanaatindedir.

45. CCJE, ortak ilgi alanlarına giren konular ve karşılaştırmalı hukuk alanındaki eğitimleri geliştiren ve hâkimlerin eğitiminden sorumlu kişi ve kuruluşlar arasında bilgi alışverişine yönelik Avrupa Ağı'nın (Lizbon Ağı) güçlendirilmesi ve bu eğitimin hâkimlerin yanı sıra eğitimcilerin de ihtiyaçlarını karşılaması gerektiği kanaatindedir. Ancak her Üye Devlet yukarıda, Bölüm II'de belirtilen şekilde hâkimlerin eğitiminden sorumlu bir organ teşkil eder ve bu konuda Avrupa çapında iş birliğine giderse bu Ağı verimli bir şekilde işleyecektir.

46. Ayrıca, CCJE, Avrupa'da yargı alanındaki diğer eğitim kurumlarını, özellikle Avrupa Yargı Mensuplarına Yönelik Eğitim Ağı bünyesinde bir araya getirmeyi hedefleyen diğer girişimler kapsamındaki iş birliğinin, tüm kıtada hâkimlerin eğitimine ilişkin program ve yöntemlerin daha iyi koordine edilmesi ve uyumlu hâle getirilmesine etkili bir şekilde katkı yapacağı kanaatindedir.

Bu Proje, Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

This Project is co-funded by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe and implemented by the Council of Europe. The Central Finance and Contracts Unit is the contracting authority of this Project.

<http://ifadeozgurlugu.taa.gov.tr>

www.coe.int/ankara

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
R.Tagore Cad. No: 10/8 06550 Çankaya, ANKARA
T : +90 (312) 468 84 64
F : +90 (312) 468 84 06

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluşun 47 üyesinin 28'i Avrupa Birliği üyesidir. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

TUR